

ELŐFIZETÉS:

jul.—sep. . . 1 frt. 50 kr.

fél évre . . . 3 " — "

A lap szellemi és anyagi részét illető minden küldemények a szerkesztő-tulajdonosnak küldendők.

Kéziratok nem küldetnek vissza.

BÁCSKA.

HIRDETÉSI DÍJ:

egy 1 hasábos petit sor 10 kr., többzöri hirdetésnél olcsóbb. Nyílttér sora 12 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél 50 kr. A hirdetések VOLF JÓZSEF kereskedése, BITTERMANN NÁNDOR nyomdája és a szerkesztőnél fogadtatnak el.

Egyes szám ára 15 kr.

Megjelenik e lap minden 7., 14., 21. és 28-án

Egyes szám ára 15 kr.

Zombor, 1879. jul. 28.

Nem mulik el egy nap sem a nélkül, hogy újabb és újabb szükségletek, újabb és újabb kívánatok ne tolnának az előtérbe, kielégítésüket, teljesítésüket minden áron követelve.

A műveltség amerre megy, midőn egyrészt hégagokat tölt be, ugyanakkor tátongó mélységeket nyit meg az ember előtt tán csak azért, hogy megmutassa, mi és mennyi kell a teremtés remekének, hogy magát különbnek ismerje a teremtő többi élőlényeinél.

És az ember nem hiában az ur munkájának koronája, óriási dolgot mivelt és mivel. Az egész természetet meghódította, rabjává mert eszközevé tette és uralkodik rajta.

A szükség és a szabadakarat vának egymással folytonos halálküzdelmet s a harc eredménye az ember, az emberiség előhaladása. Tagadhatlan, miszerént megyénk minden irányban arra törekszik, hogy a jelenkor követelte állapotok színvonalán álljon. Nemcsak egyesek törekvése ez, a köz iparkodik minden áron a felszinen maradni s ép ez okból emeljük fel gyöngé szavunkat szent ügyért vivandó oly harcot, melyről lemondani nincs szándékunkban, reménytelenül a fegyvert letenni sem akarjuk, mert győzedelmét biztosnak látjuk.

Az ügy, melyért harcolni sem kell talán, az eszme, mely megtestesülést óhajt egy megyei ipartanoda és egy megyei földmives iskola. Nem mi vagyunk az elsők, a kik mondjuk, hogy jó iparosokra van szükségünk; nem mi állítjuk, hogy derék, ahoz értő földmivesek, gazdák kellenének szép megyénkben, mondja ezt mindegyik, ki látja az ipar hátramaradását s pangását, ki búsan szemléli kis gazdáink pusztulását egykor kanaánnak mondott megyénkben.

Ki vagy mi oka mindennek? Mi nem hozunk fel egyebet, mint a mit fen mondtunk. A műveltség terjedése megkívánja, hogy vagy haladjunk vele vagy pusztuljunk előle. A két határ között nincs válogatás és szeretett megyénknek egy tekintetben sem óhajtanók az utóbbi sorsot.

Mi illeti a földmives iskola felállítását, annak a szükségét eléggé hangsúlyozta a többi között azon értekezlet is, mely Szabadkán tartatott a gazdasági egyesület érdekében. Erről tehát nem szólunk, nem óhajtván előfutói lenni olyan ügynek, melynek különben is vannak megyénkben szerény magunknál hivatottabb férfiai.

A mi illeti az ipar és kereskedelmi oktatást, a bajai ipartanodát kivéve, szintén mi sincs téve megyénkben. És ez az egy ipartanoda is, magán emberé. Mint értesültünk az idén 25 hallgatója volt, pedig valószínűleg mindenért fizetni kell; — mennyi szegény ember képezhetné ki magát, ha megyénkben egy vagy több ilyen nyilvános intézet lenne? Elkerülhetlenül szükséges egy ilyen iskola, ha nem akarjuk, hogy kereskedésünk tovább is abból álljon jórészt, hogy ez vagy amaz dolog 100 kiloja 25 frtba kerül, kiloja 26 vagy 28 krajcáron adandó el; ha nem akarjuk, hogy a nyers anyagok feldolgozása csak annyiban vételessék iparosaink által, hogy most tegyük télen más dologra úgy sem akadván, feldolgozzon bizonyos mennyiségű gyapjut kalapoknak, hogy tavasszal és nyáron hetivásárok alkalmával legyen mit az asszonynak elárusítani.

Azon ország gazdagodhatik meg a jelenkorban, s lehet erőssé és hatalmassá, a melynek fejlett, virágzó ipara van — ez általánosan elfogadott igazság és marad az, mert feldolgoztatván az ipar által a nyers anyag, értéke nagyobb-

bíttatik; az ipar népességi tekintetben is emeli a vidéket s azt bővebb keresetben részesíti s biztos vevőjévé teszi a mezőgazdasági termékeknek. »Igy a földmivelő osztály is gyarapodik s egyesülve az iparosokkal bő anyagot nyújt a kereskedésnek, mely viszont mindkettőre termékenyen hatván előidézi azon nemzetgazdasági harmoniát, mely a nemzetek jólétét leginkább előmozdítja.« Pedig e tekintetben nem valami fényesen állunk; nem hiszük hogy megyénk lakosságának 6—7%-nál több volna, a mely ipar és kereskedéssel foglalkoznék. Városaink közt e tekintetben első helyen áll Baja, hol a lakosság 18·21%-ka ipar-kereskedést űz; második helyen áll Újvidék 14·31%-kal; harmadik helyen Apatin 12·12%-kal, azután következik Zombor 10·08 és Szabadka 6·37%-kal. Világos bizonyítéka ez annak, hogy iparunkat nevelni kell, nevelni még pedig oktatás, buzdítás és jó példa által s midőn azt hiszük, hogy megyénk e nemű törekvését a kormány örömmel támogatná, bízunk a megye közönségének hazafias érzületében is.

Állítsunk megyénkben tehát ipar és kereskedelmi iskolát!

György László.

Bács-Bodrog t. 3. vármegyék bizottsági tagjainak Zomborban 1879. évi július hó 24-én tartott rendes évnegyedes közgyűlése jegyzőkönyvéből ezen kivonat küldetett meg.

252. szám

bizot. 1879. Felvétellett Tisza Kálmán m. kir. belügyminister és minister elnök úr Ő nagyméltóságának f. é. május hó 5-én 3047. sz. a. kelt intézvénye, melylyel megküldi Ő császári és apostoli királyi Felségének folyó évi april hó 27-ről a legfelsőbb ezüst menyekző alkalmával hozzá intézett következő legfelsőbb kézirat másolatát, tudomás és további intézkedés végett:

3047. számhoz. Kedves Tisza! Több mint harminc évi uralkodásom alatt, komoly pillanatok mellett sok örömben is osztoztam népeimmel, — de tisztább és bensőbb örömet alig élvezhettem mint a legközelebbi múlt napokban.

Népeim szeretetének köszönhetem ez örömet!

Én és a királyné mélyen meg vagyunk hatva az őszinte szeretet és hű ragaszkodás ezen önzéstelen nyilvánulása által. — Egyesek és egyletek, testületek, községek és hatóságok, minden ország képviselői részéről, a lakosság minden rendű rétegeiből, az őszinte öröm megható bizonyítékai s a legszivélyesebb üdv-kívánatok lettek elénkbe tárva.

Büszke vagyok és boldog egyszersmint, ezen birodalom népeit saját nagy családomul tekinthetni, melynek e napokban minket környező szeretetében is

T Á R S A.

A nyárfa.

(Pilz.)

Pompás kert közepén
Állt a karesú nyárfa:
Nap hevétől nem félt,
Felnyúlt minden ága.

Ez a többi fa közt
Királynének látszott:
Mig lehajlott mind, ő
Fel a mennybe vágyott.

De mig így magaslott
Kevély koronája:
Villám hullt az égből
A díszkoronába.

Ketté tört a nyárfa
Minden ága, törzse
S a fényes magasból
Lezuhant a földre.

Susogják most a fák
Hűvös esti szélben:
„Im, ki fent ragyogott,
Lent hever a mélyben.“

Városv Mihály.

EGY DÉLUTÁN A VÁROSLIGETBEN.

Gyönyörű idő van. — Vasárnap van. — A fővárosi nép ezrenként tolul a város ligetfelé, hogy annak árnyas fasorai alatt enyhülést szerezzen a hét fára 'almai után.

A ligetben aztán elszéled a közönség kiki saját hajlamainak megfelelő mulatságot keresve.

A evikkeres, nem evikkeres, monoklis és binoklis dandik, nem különben az elegáns, divatos delnök a Szécsényi-szigetet keresik fel, bemutatni ott egymásnak a divat legutóbbi vívmányait.

A békés nyárspolgár — ki előtt a világi hivalkodás ismeretlen, — befordul egyik sörházba s az 5-ik kriglinél egész őszinteséggel beismeri, hogy kerek e világon nincsen párja a városligetnek.

A sport kedvelői a vizen keresik fel az élvezetet. A szerelmes ifju egy csolnakba ül szive választottjával s midőn a könnyű jármű a tó közepén leng, alattuk a viz elandalító locsogása, felettük a vidám kék ég, az ajkon mosoly, a szivben szerelem honol, a kebel túlrad a boldogságtól, a szivben eddig elrejtve élő virág hirtelen kifejti szirmait s bűvös illattal árasztja el a léget, . . az ifju szeme lángol és beszél, a lányka pirul és sóhajt . . . . Amor ekkor segítségére jön a szerelmeseknek, a rosszul kormányozott

hatását látjuk ama menyei áldásnak, melyért huszonöt év előtt egybekelésünk alkalmával frigyünkre az oltárnál esdettünk, s melyet a Mindenható kegyelmétől eddigi családi boldogságunk és szeretett gyermekeink javára, valamint a haza üdvére tovább is remélünk.

A zajos ünnepélyek elmúltak, de ezen napok hálás emléke soha sem fog sziveinkben elhalni.

Személyesen és élőszóval a milliók csak keveseinek köszönhattunk, — hirdesse tehát ön meg mindenütt és mindenkinek legbensőbb és legszívélyesebb köszönetünket. — Kelt Bécsben 1879. évi Aprilis hó 27-én. Ferencz József s. k.

A megye közönsége az egész terjedelmében felolvasott legfelsőbb kéziratban nyilvánított királyi köszönetet hódolatteljes tisztelettel fogadván, határozatilag kimondja, hogy ezen legfelsőbb kézirat sokszorosítva kellő számú példányokban mindannyi megyei bizottsági tag urak, szolgabírák és községekkel tudomás végett közöltessék.

K. m. f.

Jegyzette és kiadta:
Karácson Gyula s. k.
jegyző.

Zombor, 1879. jul. 24.

A magyar nyelv kötelező tantárgyként a törvényhozás útján lett iskoláinkba behozva. E rég óhajtott intézkedés hazánk lakóinak jó részét lázas izgalomba hozta; tüntettek is ellene, mindez azonban nem használt, a törvény szentesítve lett s most rajtunk,

csolnak a parthoz ütődik, a hölgy nagyott sikolt s nem tudjuk — a szerelem magnetismusa, avagy a lökés következtében, az ifju karjaiba dül, ki felhasználva a kedvező alkalmat, forró csókot nyom a piruló lányka ajkaira s boldogan suttogja:

— Imádlak s tied vagyok vizen és szárazon.

— A vallomás megtörtént s a szerelmesek a valódi boldogság édes némaságába merülve, vígan kormányozák csolnakukat a biztos rév felé.

A távolból az ének elmosódott hangjai hallatszanak:

„Mig e tóban halak vannak

Addig rózsám el nem hagylak.“

A közönség sentimentálisabb, szelidebb kedélyei a liget árnyas, kevésbé látogatott helyeit keresik fel. — Oh mert mikor a szív csordultig van tele a legédebb érzelmekkel, kinek jutna akkor eszébe a zajt és tolongást keresni.

Egy távoli árnyas fasorban ifju pár lépdel. — Mindketten nagyon fiatalak s mindketten nagyon szerelmesek. — Az ifju már 10 nap óta érez végtelen forró, nyugalmat és étvágyat rabló szerelmet a lányka iránt s ugyanannyi idő óta készül ezen édes titkot napfényre hozni, hanem mindeddig nem volt sem alkalma, sem bátorsága hozzá. — Most itt van a kedvező alkalom s az ifju dobogó szívvel készül a nagy

azon tanítókon — kik nem magyar anyanyelvű gyermekeket tanítunk — van a sor, hogy e törvény a kellő eredményeket megteremtse. Különös fontosságúnak tartom s elengedhetlen feltételnek, hogy az első osztályban, mint a hol a tanítás kezdetét veszi, oly tanító alkalmaztassék, ki a magyar nyelvet szó és írásban tökéletesen bírja, ki szakképzett s egyúttal nem táglalkiismeretű, mert csak az ilyen tanító vethet a gyermekkelben és észben biztos további életére elhatározóan befolyást gyakorló alapot. Csak egyet hozok fel szavaim igazolására: a helybeli főgymnázium ez évi értesítőjében azt találjuk, hogy a mózes vallású ifjak midőn a különböző tantárgyakban jó osztályzatot, a rajzból jórészt gyenge érdemjegyet nyertek s ez csak onnan van, mert eddig az izraelita iskolákban a rajzzal igen mostohán bántak. Megkivántatik tehát, hogy jó tanító legyen és tisztában álljon megfejtendő feladatával — az is, ki a magyar nyelvet elő fogja adni a nem magyar tannyelvű iskolákban.

A tanító hivatásának lelkiismeretes betöltése tudatában érzi, tudja, hogy e gyermekeknél ő az, kinek őket az állam életrevaló polgáraivá, a haza jó fiaivá képezni főkötelessége s e kötelesség tudatában a magyar nyelv előadását élénkké s érdekessé tegye mindenkinek előtt; szőjje közbe azután a magyarnyelv tudásának szükségességét e haza minden polgárára nézve; a haza szeretetét folytonosan emlegesse s így élesztgesse, mi által a gyermek mind több és több kedvet kap e nyelv tanulásához.

munkához. — Agyában rendezzi az eszméket. — Nagyon szépen ki van már az fundálva. Az eszmékben logikai rend, a kifejezésekben külesin, imitt amott egy pár költői szóvirág, szóval minden rendben van, csak hozzá kell kezdeni. — A hölgy is érzi, hogy nemsokára valami történni fog, szemeit földre süti, s keble lázosan dobog.

Mély, jelentőségteljes csend áll be.

Végre az ifju nagy elhatározottsággal megszólal:

— Róza kisasszony! én . . . . én . . . . azt hiszem; hogy . . . . hogy szép napunk van.

— Igen ma rendkívül szép napunk van — lön a remegő felelet.

Mély csend. — Mindkét részről egy-egy sohaj.

Az ifju újból felveszi a társalgás fonalát.

— Mit gondol Róza kisasszony, holnap szép idő lesz-e?

— Én nem tudom, de remélem — — lön a szende válasz.

Ezen szellemes párbeszédből mindenki átláthatja, hogy nem az ifjun mult, hogy szépen kigondolt vallomását nem érvényesíthette, mert ő a szigorú illem korlátai között megtett mindent, hogy a társalgás élénkebb színezetet nyervén, alkalom nyujtassék nyilatkoznia.

Hősünk nem azaz ember volt, ki az első kísérletre elcsügged. — Nem. Ő bátor vala. — Tehát ismét elkezdé:

Fölösleges figyelmeztetni, hogy a kérdező tanmenet a legalkalmasabb; hogy az anyag mennyisége a gyermek felfogásához mért legyen; hogy az előforduló tárgyak a tanító által anyanyelven, a fiú által magyar nyelven neveztesse meg, ezt egy jó tanító tudja mind, mert a fokenkénti haladás elengedhetlen feltétele az ilyen eljárás. Biztosítja az eredményt a tanító, ha a tanultakat egymásra vonatkoztatja, értelmezi, jelképezi (különösen ha iskolájában eddig magyar szó nem hangzott) folytonosan gyakorolja és végül többször megismételgeti.

Ha ily módon fogunk eljárni iskoláinkban a magyarnyelv tanításánál, a célt csakhamar megközelítjük, még pedig fényes eredménnyel kivált azon esetben, ha az iskolaszékek, a tanfelügyelők s egyáltalán a felügyelettel megbízott közegek oda fognak hatni, hogy lassanként minden tantárgy magyarnyelven adassék elő az iskolákban.

Sajnos dolog, ha egy iskolában — természetes két külön osztályban — oly két tanító működik, kik közül az egyik minden tárgyat magyarul ad elő, a másik nemcsak hogy nem tartja meg e tekintetben a törvényt, de kartársát, mert az annak megfelelni igyekezik, rossz szemmel kíséri. Ez sok helyen adhatja elő magát.

Kötelessége teljesítésében, hazafias eljárásában az elsőt ne zavarja azonban sohasem a másíknak illojalis magatartása.

Pollák Samu

helyb. izr. néptanító.

Almás 1879. július 25.

Kedves dolgot vélek tenni s egy régi ígéretemet irányodban leróni, midőn koszorús költőnk s kerületünk volt országgyűlési képviselőjének Vörösmarty Mihálynak egy levelét s térti vevényét közlés céljából megküldöm. A levél az eredetiről leírva szórul szóra így hangzik:

Almás mezővárosa lakóinak üdvözlét!

Addig is, míg az almási kerület öszves választóit az itt történekről bővebben értesiteném, ide zárom a képviselőház jegyzőkönyvének nyomtatott kivonatát, mely szerint a szőlő után járó dézsma, vám és másnemű adózások közegyetértéssel teljesen megszüntetve vannak.

Egyszersmind biztosítom választóimat a felől, hogy a törvényhozók nem fogják elfelejteni, hogy a népet képviselik, valamint másfelül megvárják a néptől, s az öszves nemzetől, hogy mindent, mi az ország megmentésére és saját szabadságaik megvédésére szükséges, a legnagyobb készséggel el fognak követni.

(P. H.)

Vörösmarty Mihál s. k.

képviselő.

5. szám. Tértil vevény. Hogy én azon iratot, mely a mélykúti kir. Póstativatalnál 9br. hó 10-én 1848. eszt. ajánlva, s ily cím alatt: Vörösmarthly Mihál Pesten feladatott, az alólirt napon valóban megkaptam, saját kezem aláírásával bizonyítom.

Kelt Nov. hó 16-án 1848. eszt.

Vörösmarty Mihál s. k.

— Kedves Róza kisasszony! — nem talál ön hasonlatosságot a mi utunk és az élet között? Az élet utai is ily kanyargók és göröngyösök.

Oh igen! . . . azaz hogy a sétány nem göröngyös — szólalt ki a hölgyből az igazság érzülete.

Ez már pompás válasz. — Ez már alkalmas, hogy egy szerelmes ifju kimondhassa, mi fekszik ónsullyal szívéen. — Hősünk szemei felvillantak s lelkesült hangon válaszolt.

— Igen kedves Róza kisasszony! — ezen ut ugyan nem göröngyös, de annál kanyargóbb. Így van ez az étellel is, a hol nem göröngyös, ott görbe, pedig sokkal jobb az egyenes ut, azért én kimondom egyenesen, hogy én kegyedet imádom, hogy ön nélkül nem élhetek, hogy . . . .

A hölgy nem bír már tovább a boldogság sullyát, elalélva hanyatlot . . . . az ifju karjaiba s az ifju forró csókjaival éleszté szíve szerelmét.

Az ifju cselekményében mindenestre volt egy kis indirectio, midőn az alélt hölgy helyzetével visszaélt, de miután a lányka, a legközelebről érdekelt fél nagylelküen megbocsátot, nekünk nincs jogunk felettük pálcát törni, különben is az vesse kedves olvasóim közül rájuk az első követ, ki e részben teljesen büntetlenek érzi magát.

Fokrul-fokra. — Most látogassuk meg a népmulatságokat. A liget legtávolibb zugában vannak felállítva a „Ringlspielek“ (magyar kifejezést erre nem ismerünk) majom színházak, céllövő bódék stb. — Ide siet a nép vasárnaponként mulatni.

A hölgy közönség a szakácsnők, pesztonkák, szobacicusok, szóval a konyha és szoba tisztogatás művészetének szak-hölgyei által van képviselve, míg a gavallérokat, a szabász-lábtyúgyártás, kovácsolás, kosárfonás, kefékötés s más egyéb művészet notabilitásai képezik, nem különben hadlik örmestertől lefelé. — Ezen kívül a nép minden osztálya lármás tömegben hullámszik a felállított bódék körül.

E pillanatban egy alak válik ki a tömegből. Polgári állása: „lábtyú fogalmazó segéd“ (prozában: csizmadia legény) s azon felül gavallér. — Ünnepele alak a „Ring“ közönsége előtt; kinek mind tartásának elegantiája, mind égető veres nyakkendőjének hódító csokra, mind ezer jó féle pomádétól illatozó fürtei kiváló előnyöket biztosítanak a hölgy közönség körében.

Alig képzelhető a mai prozai világban valami kellemetesebb látvány, mint egy lovagias lelkületű csizmadia-segéd.

Látni azt az utánozhatlan kellemet és finomságot, melylyel odalejt egy dalliás termetű amazonhoz és egy

Azt hiszem nagy férfaiunktól maradt minden egyes sor bir érdekléssel, annál inkább ez, mely némi világot hint azon időre, midőn népünk kebelében forni kezdett az anyag herkulesi munkák véghezvitelére. *)

Arnold Antal

jegyző.

364 szám 1879. Bács-Bodrog megye főispánjától.

„Bácska“ tek. szerkesztőségének

Zomborban.

A mozgósítás folytán inségre jutott családok segélyezése végett befolyt adomány összegekről s az azokból teljesített kiadásokról szóló kimutatást midőn a tekintetes szerkesztőségnek megküldénem, ezúttal is megragadom az alkalmat, buzgó és eredményteljes működéséért legszívesebb köszönetemet nyilvánítani.

Kérem közölje ezt mindazokkal, a kik akár nagylelkű adományaikkal, akár közreműködésükkel a nemes célra járulni szívesek voltak.

Zomborban, 1879. július hó 19-én.

Gromon Dezső

főispán.

Az amerikai nőkről.

(Folytatás és vége.)

Ezen szocialistikus kísérletekkel egyszersmind a nőnem emancipációja is terjedt. Az egyesült-államok

*) Fogadd kedves barátom őszinte köszönetemet e becses reliquiáért.
Szerk.

szelíden gyöngéd oldalba bökéssel figyelmezteti csekély személyére. — Aztán mily édes nyájasan ajánl fel egy „parté ringet“!! . . . És kérdem én van-e oly szakácsnői kebel, mely ennyi előzékenységnek ellent tudna állani?! Nincs.— Bizonyára nincs.— A fenttiszelt amazon természetű szakácsnő is örömmel fogadá hősünk ajánlatát, s nemsokára egymás mellett ültek a kerengő járműn.

A hölgy, mint a sport kiváló kedvelője és ápolója egy csinos zöldre festet lóra ereszté hatalmas természetét, míg a bátor lelkületű gavallér egy óriás zsiraff nyakáról contentálá a gyalogszeres publicumot.

Végre feljajdult a kintorna, megindul a jármű s minden arcon a legteljesebb boldogság pírja égett

Hogy meghálálta-e hölgyünk a cipész-segéd úr nagymérvű lovagiasságát, nem tudjuk, de reméljük.

Oh mert a női kebel az irgalom és könyörületesség kiapadhatatlan forrása!

Este lett. — A közönség hazafelé siet. — A sétányok megnéptelenednek, csak még imitt-amott lehet látni egy-egy szerelmes párt. Lassanként minden csendes lesz, csak olykor-olykor hangzik fel nem gyengesz, bizonyosan az esti szél zugása.!!

Távól elhalóan szól a dal:

„Az asszony ingatag“!

Budapest, június hó.

Dobay János.

területén roppant sok nő-egylet alakult; számos gyűlés tartatott, melyeken a női kérdés- és a nők emancipációjáról hévvel vitatkoztak. Kezdetben csak is arra fektettek súlyt, hogy a nőnem csupán csak némi, mérően enciklopædiai műveltséget nyerjen, később azonban az amerikai nők maguk számára a tudomány és művészet ágainak egész sorozatát követelték, melyek alapján a férfiak oldala mellé sorakozni akartak, és kívánták, hogy nekik is engedjék meg az összes iskolák- és egyetemekbe való belépés. S mind ez csak logikai következtetés volt akkor, midőn összehasonlítva a férfiak gyakorlati életét, arra törekedtek, hogy a nőnek és férfinak egyaránt engedjék meg saját élete fentartásáról tetszése szerint gondoskodni. Ámde az amerikai nők nem elégedtek meg csak a gyűlésekkel és határozatokkal, hanem ők, a miként ez Amerikában szokás, hozzá láttak rögtön a — munkához. Hallgattak theológiát, philosophiát, medicinát, tanulmányozták a természettudományokat sőt mennyiség- és mértant is. Ilyképen csakhamar kezdtek lelkészi, orvosi, mérnöki s több efféle állásokat elfoglalni, mindenek előtt azonban igyekeztek maguknak helyet biztosítani a tanszéken.

Az európai férfiak közt is találkoztak a női emancipáció védői, így pl. Mill János Stuart, ki ugyanis a nők számára politikai jogokat is követelt és az angol parlamenthez a nők ez értelemben kérvényét is benyújtotta, logikai élességgel védve ebben, kivált a nők szavazati jogát.

Lengyelország felosztásának kül- és belokai.

— Történelmi tanulmány. —

Városhy Tivadar-tól.

Belokok.

3. §.

A liberum veto és következményei mellett a vallási viszályok, a trónvillongások és a fényűzés.

(Folytatás és vége.)

De különben is az volt céljuk a conföderaltaknak, hogy a királyi tekintélyt mélyen megalázzák s hogy egész Európának megmutassák, miszerint az ország jóléte nem virulhat egy oly fejedelem alatt, kit tettei miatt ily módon beestelenítenek, még saját alattvalói előtt, hogy megmutassák, mily fejedelmet pártoltak a külhatalmak;!) ámde gyilkosság által e célt nem érték volna el, mert akkor mint királygyilkosok az egész külföld boszúját vonták volna magukra. Ámde a mivel a dolog természete ellenkezett, azt megtette a külföldi hatalmak ármánya; Frigyes Kozinskit megvesztegette úgy, hogy ez szabadon boesátá a királyt,

2) Lelewel Stanislaus Aug 39. 1.

Amde az amerikai nők a szavazati jogot is keveselték; a nők egyesülete most egyhangulag, röviden és határozottan követelte: a nő és férfi egyenjogúságát a családban és községben, az államban és társadalomban. Követelték tehát nem csak az aktív, hanem a passiv választási jogot is, vagyis akartak együtt a férfakkal úgy a községi tanácsban mint az országházban is ülni; követéltek községi és állami hivatalokat, vagyis akartak bírakká, ügyvédekké lenni, s lehet hogy a kormány rúdjától sem idegenkedtek volna. Hogy pedig eme jogokat maguknak mielőbb biztosítsák s azok gyakorolhatására a nőnemet kellőleg előkészítsék, gondoskodtak különféle s jelenleg már igen számos szaklap és irodalmi mű kiadásáról, melyek bizony szép kelendőségnek örvendenek. Ma már az egyesültállamok majd minden egyetemében, collegiumában és papnöveldejében találunk nőket mint rendes hallgatókat. Számosan e nők közül vetik magukat alá az előirt szigorlatoknak s ezeket rendesen kitüntetéssel ki is állják, és nyernek tudóri kalapot s egyéb egyetemi kitüntetések.

Észak-Amerika számos községében láthatni a nőt mint egyházi szónokot, és Nev-Yorkban valamint más nagyobb városban a nők mint orvosok és sebészek működnek, s ezek a gyakorlat terén szép hírnévnek örvendnek, a mennyiben hivatalos kötelességeiket lelkiismeretesen és hivatottsággal teljesítik. Még a szép művészeteknek is szenteli magát sok hölgy, annyira, hogy jelenleg már nagy számú festő- és szobrásznő méltó versenytársa lett nem egy férfi művésznek.

Amerikában pusztán a nők számára számos képzőintézet létezik, ilyen például a „Medical College“, vagy „Ladies Art Association“, hol orvosnőkké vagy művésznőkké képeztetnek.

Nálunk a nők emancipációja nem halad oly gyorsan, mint Amerikában, azonban dacára számos ellenségeinek évről-évre még is észlelhetni annak újabb és újabb terjedését.

Krajcsik Soma,
néptanító.

A zombori takarékpénztár

mérleg- és vagyon-kimutatása

1879. június 30-án, összehasonlítva az 1878. december 31-iki állapottal.

VAGYON.

	1879. jun. 30-án frt	1878. dec. 31-én kr.
Ingtatlanokra adott kölcsönökben	696487.—	668592.—
Leszámitolt váltókban	184792.63	209299.22
Jelz. bizt. váltó kölcsönökben	260175.—	241435.—
Értékpapírokra adott előlegekben	38215.—	40204.80
Allami és vasúti kötvényekben	188957.50	201433.50
50,000 frt m. k. pénzt. jegyekben	50000.—	—
50,000 frt m. k. pénztári jegyek után függő kamatok	1098.46	—
Ingtatl. ad. kölcs. után	1879. jun. 13615.93	15670.66
Jelz. bizt. váltó kölcs. ut.	30-ig hát. 123.80	13.96
Értékp. adott előleg. ut.	kamatok 8.35	50.52

ki gróf Coccejinek irt levelében 40 embert kért és azok kíséretében visszament Varsóba.

S most a király maga hirdette, hogy őt megakarták gyilkolni; az összeesküvés részesei a hatalmak befolyása következtében gyilkosoknak nyilvánítottak. Pulawski jószágaitól fosztatott meg; Lukawskit pedig kivégezték. Persze a hatalmaknak ez igen érdeklőkben fekiüdt, mert most mondhatták, ime ni egy oly országban, melyben a királyt akarják meggyilkolni, nekünk kell a rendet fentartani. És csakugyan ezen ürügy alatt Katalin 40 ezer embert, Frigyes pedig Anhalt vezérlete alatt újabban 4000 embert küldött Lengyelországba; Austria hasonlót tett.

Igy tehát annyi vér, annyi áldozat a confoederáltak részéről hiába hozatott; a szerencsétlen ország csak még inkább pusztult, a helyett hogy javult volna.

Midőn így a Repnin erőszakos fellépése által nagyban előidézett vallási viszályok következtében csaknem sivataggá vált az ország, elhullott dísze, virága a hosszú harcokban, ekkor Katalin elbocsátá szolgáját, ki kárörvendve mondhatta: most bocsátod el szolgádat, mert látták szemeim az ország pusztulását. Repnin

után Katalin Wolkowskit, rövid ott idézése után Saldernt és utána Stakelberget küldte el Katalin, hogy a ravasz diplomatia útján vigyék véghez azt, a mit a háborúk dülása előkészített t. i. Lengyelország felosztását, melyről az előbbi fejezetben szóltam. Így folytak be a vallási viszályok az ország felosztására.

Lengyelország felosztásának ime tehát ezek voltak kül- és belokai.

Az országnak többi felosztásait 1793 és 1795-ben ugyanazon kül- és belokok idézték elő, mint az elsőt, azért ezeknek tárgyalásába nem bocsátkozom, csupán a hatalmaknak egymáshoz viszonyai közt volt különbség; de azért az ürügyek feltalálásában egyaránt leleményesek voltak s mig az első felosztásnál a politikai egyensúly föntartása képezte a hatalmak alávaló tetteinek köpenyét, addig most elég hazugul azt állíták, hogy fel kell osztani Lengyelországot, mert a jakobinismus gyűhelyét képezi, a mely egész Orosz- és Poroszországra nézve veszélyessé válhatnék. Az 1793. május 3-ki alkotmány javítani akart a nemzet sorsán, de előállott a nemesek féltékenysége jogai iránt, a mely az első felosztást is előidézte. A targovici szövetség ismét külsegélyhez fordult, mely tovább üzte beavatkozásait; hozzájárult szinte úgy mint az első felosz-

	1879. jun. 30-án frt kr.	1878. dec. 31-én frt kr.
Allami és vasúti kötv. után függő kamatok	— —	6437.35
A felszerelési tárgyak értéke	4988.89	4702.55
Az intézeti $\frac{11}{12}$ számú ház értéke	47011.87	46830.20
Végrehajtási árverésen megvett ingatlanra bánatpénz	175.—	99.—
Pénzkészlet	59678.24	14704.09
Összesen	1545327.67	1449472.85

TEHER.

Befizetett részvénytőke	100000.—	100000.—
Tartalék és nyugdíj alap	35297.12	32943.53
Betételek	1335829.50	1249407.19
Betételek ut. még jár. kamatok	35511.07	32350.53
Ingatlanokra adott kölcsönök	9710.94	9753.60
Jelz. bizt. váltó kölcsönök	4163.38	4611.46
Értékpapírokra adott előlegek	197.95	253.95
Betáblázási illetékek	897.39	836.58
Fel nem vett osztalék és kamat 1878. évről	38.—	— —
A részvénytőke után járó kamatok	2500.—	5000.—
Jótekonny célokra	— —	316.01
Tiszta jövedelem	21182.32	14000.—
Összesen	1545327.67	1449472.85

Kelt Zomborban, 1879. július 5-én.

Barthall József
igazgató.Csarsch
könyvelő.

Nyílt tér.*)

Bucsu! Az itteni törvényszéknél viselt aljegyzői állomásomról; történt lemondásom alkalmával, mielőtt Zomborból végleg eltávoznám, számos jóakaróim, ismerőseim, és kedves barátaimnak, kiktől személyesen el nem búcsúzhattam, ez uton vagyok bátor „isten hozzád“-ot mondani, kérvén őket hogy becses vonzalmukban, midőn már távol is vagyok, megtartani sziveskedjenek.

Dr. jur. Roth Adolf.

Különféle.

Vettük a Bács-Bodrog megyei gazdasági egyesület tagjainak névsorozata és 187 $\frac{1}{2}$ évtől 1877. évig folyó számla kimutatását. Alapító tag volt 118. Befizetett alapítói összeg 2350 frt. Öt frtos évi tag volt 295. Fizettek 1869 frtot. Két frtos évi tag volt 133. Fizettek 475 frtot. — Vagyonkimutatás. Alapítványok hátraléka 10750 frt. Évdíjak hátraléka 8101 frt. Alapítványi kamatok hátraléka 2272 frt 75 kr. Szabadkai takarékpénztárban 6% kamatra 2200 frt. Szabadkai takarékpénztárban tőke kamat 1878. év végével 236 frt 82 kr. Zombori takarékpénztárban 6% kamatra 828 frt. Zombori takarékpénztárban tőke kamat 1878. év végével 369 frt 15 kr. Lótenyésztés emelési részvényben 100 frt. Kezelési pénztárban 96 frt 23 kr. Összesen 24953 frt 95 kr. Levonva ebből az előleget mint a vagyon terhét 132 frt 50 krt. Tiszta vagyon 1878. év végével 24821 frt 45 kr.

A zombori kaszinó-egyleti dalárda dal- és táncestélyének műsora és táncrendje 1879. évi augusztus

*) E rovatban közlöttekért nem vállal felelőséget

a Szerk.

tásnál a hatalmak ármánya, főleg II. Vilmos porosz király hitszegése, ki garantírozta az alkotmányt s azután az oroszokkal szövetekezett; valamint az 1767-ik országgyűlésnél, úgy most a grodnói országgyűléskor orosz szuronyok vitték véghez a felosztást.

Poroszország kapta Dancig és Thorn városokon kívül egész Nagylengyelhont (Délporoszországot) s Oroszország mintegy felét Lithvániának kis Lengyelhont és Ukrainiát. Az orosz fegyverek actiója megszülte a lengyel nemzetben a megfelelő reactiót; s valamint a bari szövetség addig míg el nem fajult, a hazát akarta megmenteni, úgy most Koscinski és Maladinszki hősiess küzdéssel iparkodtak a hazát az örvény szélétől visszarántani, de a Maciejovicse melletti 1794. oct. 10-iki ütközet eldönté a lengyel nemzet sorsát; a barbarismus győzött az úgy is megtört nemzetet! 1795. okt. 3-án utóljára osztatott föl az ország.

A Visztula lett határa Osztrák- és Poroszország között s a Niemen Orosz- és Poroszország között.

A hármass felosztás által 12 millió lengyel 13300 mrtfnyi területe lett a három hatalom nagyragygyásának áldozatává.

Igy kísértük a lengyel nemzetet folytonos küz-

delmei közepette sírjáig s ott megállva azon vigaszunk sem marad, hogy az ily szomorú alkalmakkor használt szabályt igénybe vehetnők, „de mortuis nil, nisi bene.“

Mert igaz ugyan, hogy az osztakodó hatalmakat terheli halálának első vádjja, de azért a történelemnek részrehajlást nem ismerő ítélőszéke előtt a lengyel nemzet is megérdemli önhibái miatt a kellő feddést.

Mert hisz' ő is nagy mértékben járult ahhoz, hogy most, miként Deák Ferenc a lengyelek ügyében 1833-ban tartott országgyűlésen mondá: Lengyel ország hatalma erőszakkal végképen ki vagyon már törülve az élő nemzetek sorából. Tiszta valóság lett abból, a mit Kázmér János királyuk 1661-ik esztendőben tartott beszédében könyvek közt jövendölt: mert le vagyon tiporva ezen nemzetnek egykori nagysága, összetörve hevernek a hajdani szabadságnak feldult omladékai és a Visztulának lengyel vérral áztatott partjain nem szabad Lengyelek tüzhelye füstölg!

Vége.

hó 2-án a „Vadászkürt“ szállóház helyiségeiben. Műsorozat: 1. A vándor vasárnapja. Kreutzertől. 2. Vigadó dalok. Férfikarra alkalmazta Bieber Gyula. 3. Az éj. Zenéjét szerzette Schubert Ferenc. 4. Matrózkar. Wagner Richard „Repülő hollandi“ című dalművéből. 5. Magyar népdalok: „Deres a fü“, „Cserebogár“ és „Fakó lovam.“ Férfikarra alkalmazta Zimay László. 6. Nemzeti zászló. Kardal Huber Károlytól. — Táncrend: Csárdás. Rezgő polka. I. Négyes. Keringő. Lengyelke. II. Négyes. Gyorspolka. — Szünet után: Csárdás. Rezgő és lengyelke (a hölgyek választanak.) III. Négyes. Keringő. Rezgő polka. Csárdás világos virradtig.

A zombori Színház-Részvénytársaság részvényesei f. július hó 27-én délelőtt 10 órakor a városház nagytermében tartották alakuló közgyűlésüket. A tanácskozás tárgyai a következők: 1. A társaság megalakulása iránti határozat. 2. Az alapszabályok megállapítása. 3. Az igazgatóság és felügyelő bizottság megválasztása. 4. A színügyi műpártoló választmány megválasztása. 5. A részvénytőke befizetése iránti intéz-

kedés. A gyűlés eredményéről jövő számunkban fogunk részletesen megemlékezni.

Gyászhir. Birvalszy sz. Zákó Maja leánya Izidóra rövid szenvedés után élte 4-ik évében f. hó 27-én elhunyt. Temetése mai napon d. u. 6 órakor leend. Áldás hamvaira.

Vajszkán az ott hely. kántor-tanító Pásztori öngyilkossági szándékból karjain s nyakán veszélyes sebeket ejtett. Mondják örültségi roham közt tette a borzasztó kísérletet.

Bácsban egy 16 éves ifju felakasztotta magát, — az ok ismeretlen.

Dr. Roth Adolf mint a nyílttérben olvasható végleg elköltözik Zomborból. Értesülésünk szerint az itt helyi törvényszéknek igen munkás, jó tisztviselője volt, azért magasabb törekvések sugalta útjára sok szerencsét kívánunk.

Felelős szerkesztő: **RADICS GYÖRGY.**

Laptulajdonos s kiadó: **Bittermann Nándor.**

HIRDETÉSEK.

216.

1879.

Árlejtési hirdetmény.

A zombori m. k. jószágigazgatóság 1879. július hó 4-én kelt 3274. számú rendelete folytán 1879-ik évi augusztus hó 7-én délelőtt 10 órakor a kúlai rom. kath. templom tetőzetének, valamint egy új toronynak építése iránt 3085 frt 62 $\frac{3}{10}$ kr. költségvetési összeg mint kikiáltási ár mellett.

Miről a vállalkozni kívánók azon kérelemmel értesítettek, hogy magukat 510 forint o. é. bánatpénzzel ellátva a nyilvános versenyen megjelenni, avagy írásbeli zárt ajánlatukat 50 kros o. é. bélyeggel és 510 frt o. é. bánompénzzel ellátva, továbbá kitéve azt, hogy az árlejtési feltételeket ismerik és azoknak magukat alávetik, az árlejtést megelőző napig, illetőleg az árlejtés megkezdéseig az árlejtő bizottságnál benyújtani sziveskedjenek.

Az árlejtési feltételek a kúlai m. k. ispánságnál naponkint betekintheők.

Utó- vagy hiányosan kiállított ajánlatok nem vétetnek tekintetbe.

A magy. kir. urad. ispánság

Kúlán 1879. július hó 15-én

A r. k. hitközség nevében

Szakácsy Sándor

plébános.

Ifj. Városhy Károly

m. k. ispán.

1—1.

BILINI SAVANYUVIZ.

Nagymérvű szén-savas szikeny tartalmánál fogva (10000 súly részletben 33.6339) minden németföldi savanyuvizek között határozottan az első helyet foglalja el, s kitűnő hatással bír a vérnek lugany savasítására, sikeresen működik a gyomorégés, gyomorgörcs, gyomorhurut, az ugynevezett hugasav, diäthese, fővény, hügy és vesekövek ellen; hasznos szolgálatot tesz a köszvény, idült esuz, idült hólyag- és tüdőhurut, epekövesülés, máj-elzsirosodás, nyálkás aranyér és görvélykór ellen, mint azt **Billroth Dittel, Ultzmann, Ivanchich** stb. tanárok sokszor eléggé elismerték. **De mint felfrissítő s kellemes ital is, bor és cukorral, vagy gyümölcszörp-pel keverve napról-napra nagyobb tért foglal el a bilini savanyuviz.**

Főraktár:

ÉDESKUTYI.

magyar királyi udvari ásványviz-szállítónál Budapesten, Erzsébettér 7. szám.

Kapható minden gyógytárban és fűszerkereskedésben, ugyszintén vendéglőkben is.

10—9.